

ЗП(ПТ)О “РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ТА АГРОТЕХНІЧНОГО СЕРВІСУ”

Проектна діяльність як простір осмислення історичної пам'яті

*З досвіду реалізації проектів
«Чорнобиль: уроки трагедії» та
«Голод 33-го – біль душі і пам'ять серця»*

Наталія ДЯКУНЧАК,
заступник директора з навчально-виховної роботи

30.03.2026

Актуальність теми

Виклики сьогодення
і потреба у
змістовному
патріотичному
вихованні

Молодь потребує
осмислення, а не
формальності

Проектна діяльність - ефективний
виховний інструмент ЗПО

Проектна діяльність у виховній системі ЗПО

Перехід від разових заходів до системної роботи

Активна позиція студента/студентки

Роль заступника директора з навчально-виховної роботи (голови МК майстрів виробничого навчання та класних керівників з питань виховної роботи, бібліотекаря) - координатор і модератор

Мета та завдання проєктів

МЕТА:

формування історичної
пам'яті та громадянської
позиції студентської
молоді

ЗАВДАННЯ:

- Дослідження історичних фактів
  - Осмислення причин і наслідків трагедій
  - Розвиток творчих і цифрових навичок
  - Формування цінностей
-

Онлайн-проект

«Чорнобиль: уроки трагедії»

Формат: онлайн

Учасники: усі навчальні групи + наставники

Форми роботи:

Інфографіки

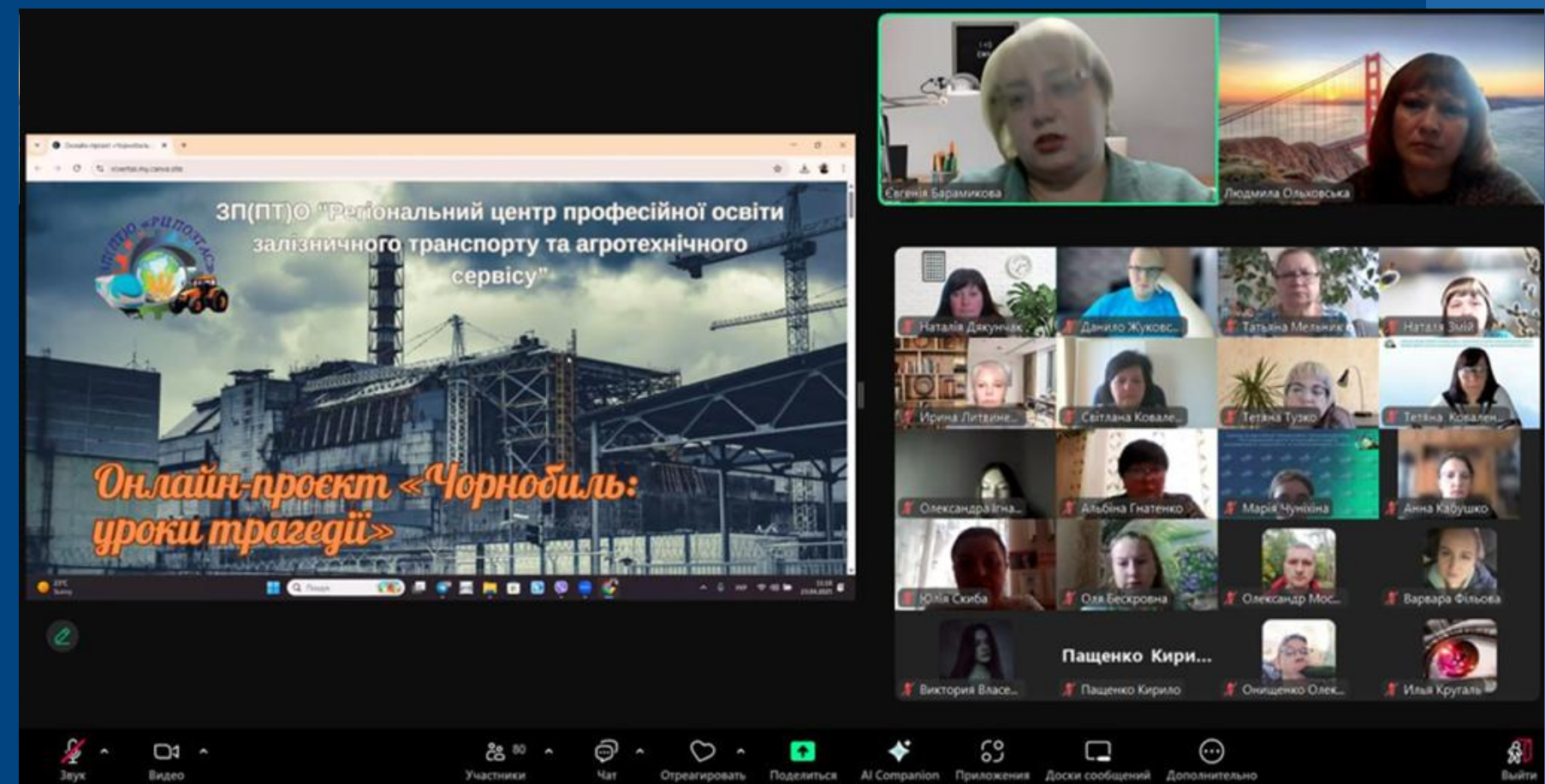
Вікторини

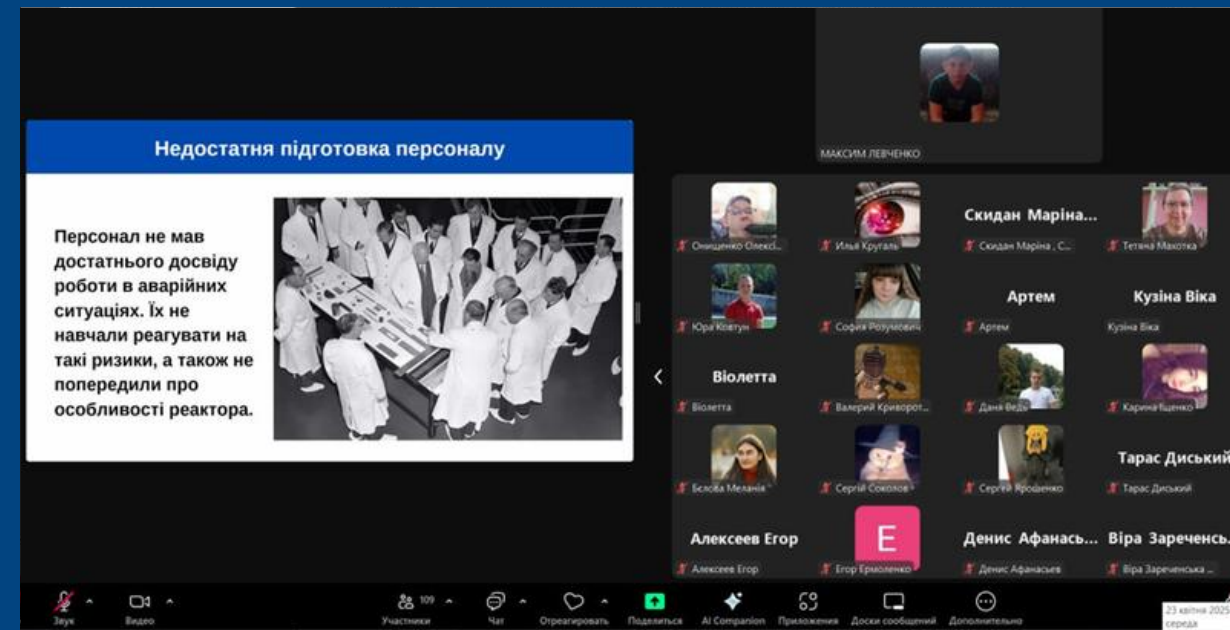
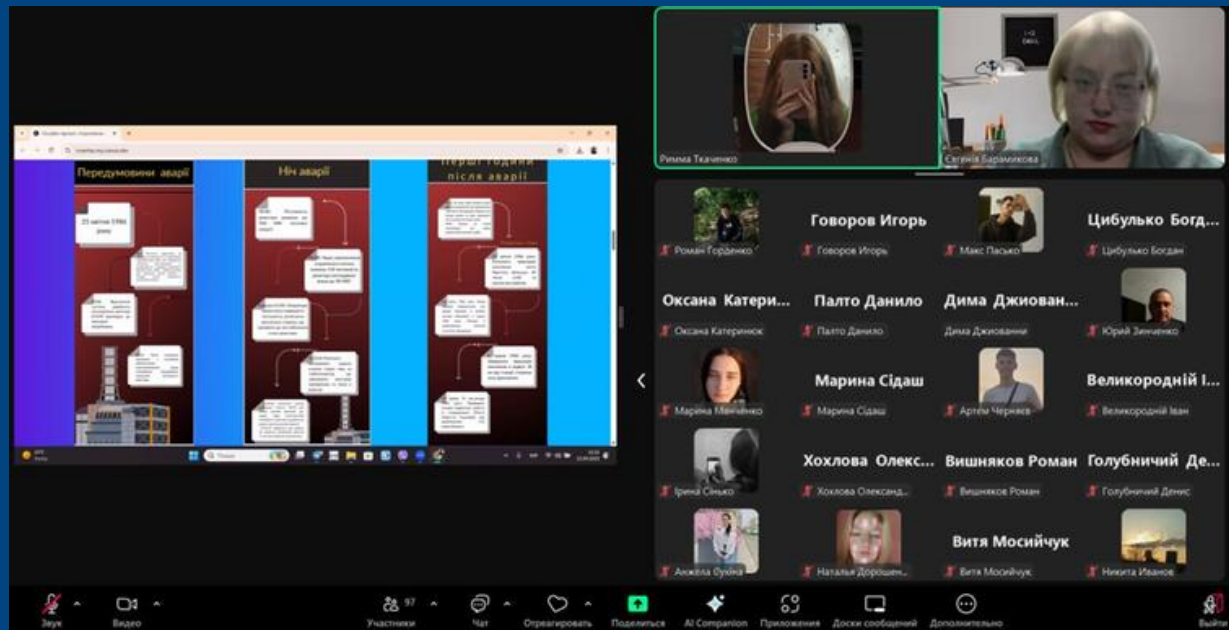
Віртуальні
екскурсії

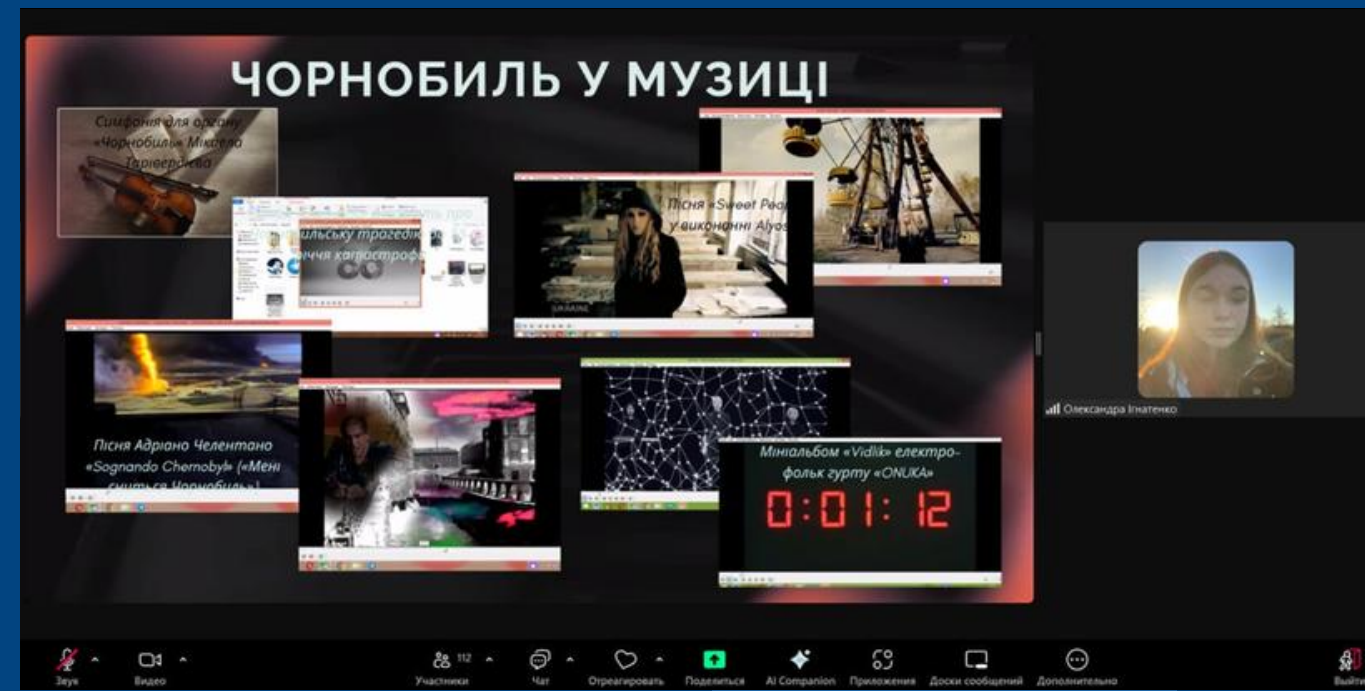
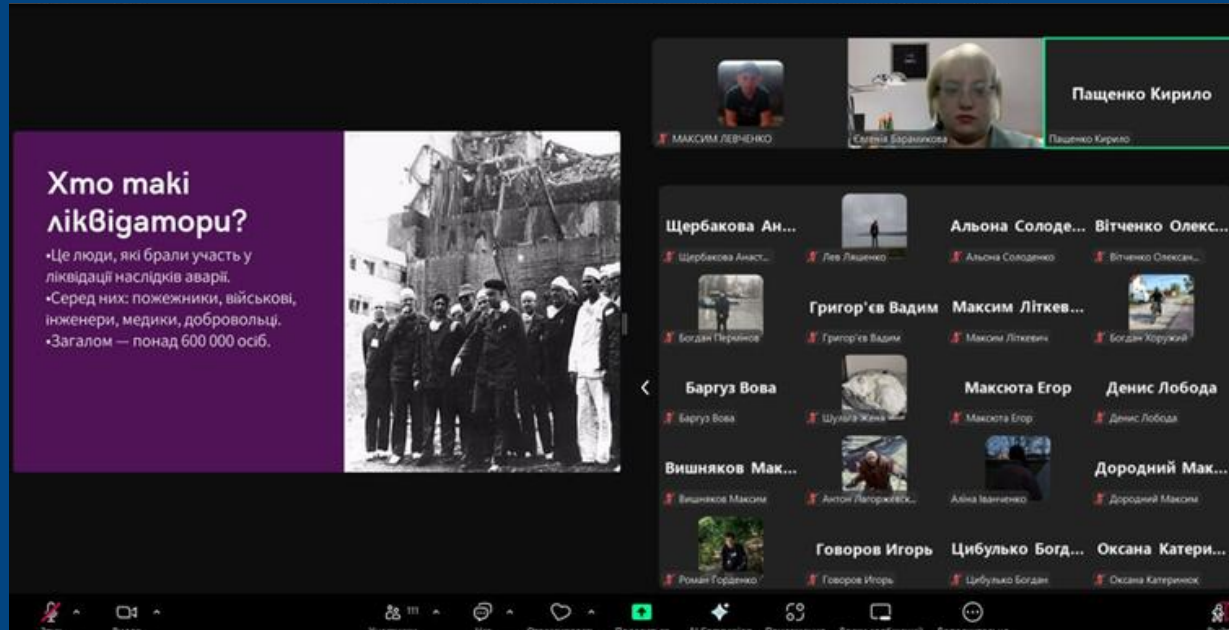
Свідчення
очевидців

<https://rcvertas.my.canva.site>

Усвідомлення відповідальності за життя і безпеку

Розвиток критичного мислення

Активна участь студентів

Виховний результат проєкту

Ефективне використання онлайн-формату

Миті, що залишаються в пам'яті

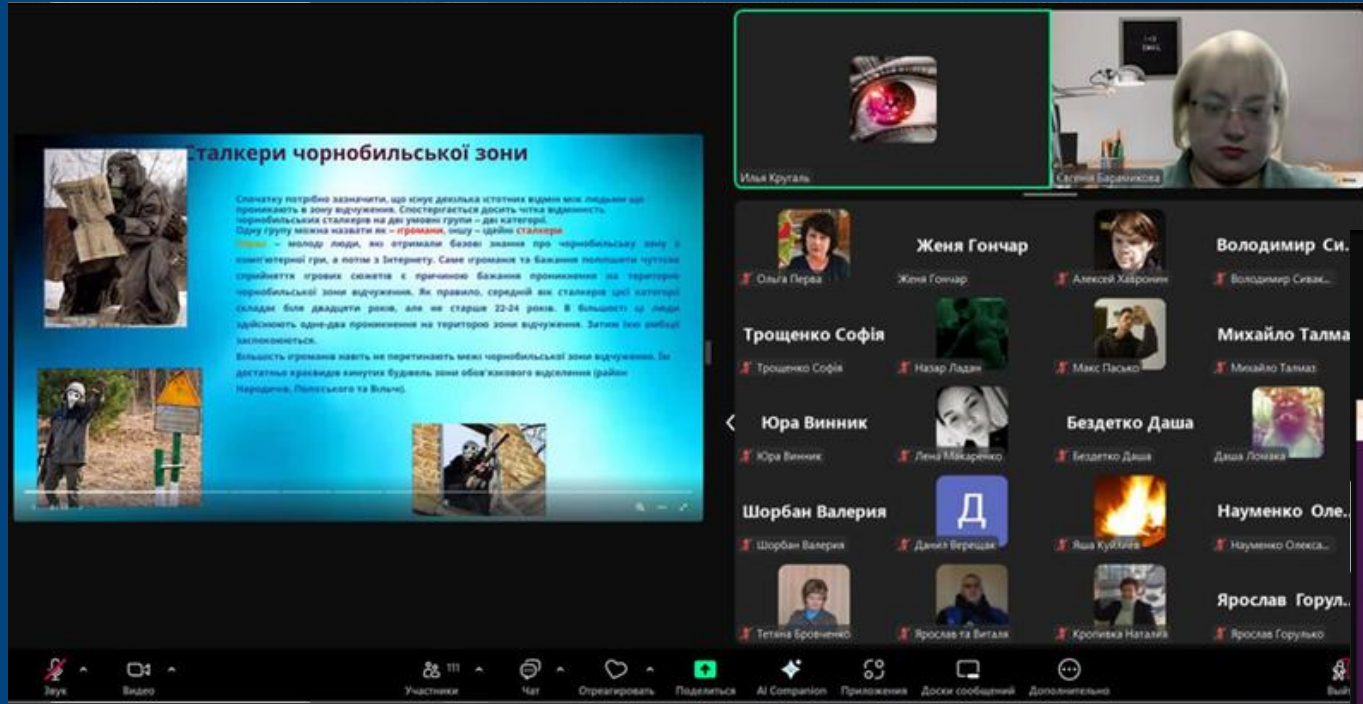
Сталкери чорнобильської зони

Спектату потрібно зазначити, що кіле діяльня історичні відомості про людей що працювали в зоні відчуження. Спостерігається досить чітка відмінність чорнобильських сталкерів на дану умовну групу - для каталогів.

Ця група можна назвати як - іронічно, іншу - цілий сталкерів.

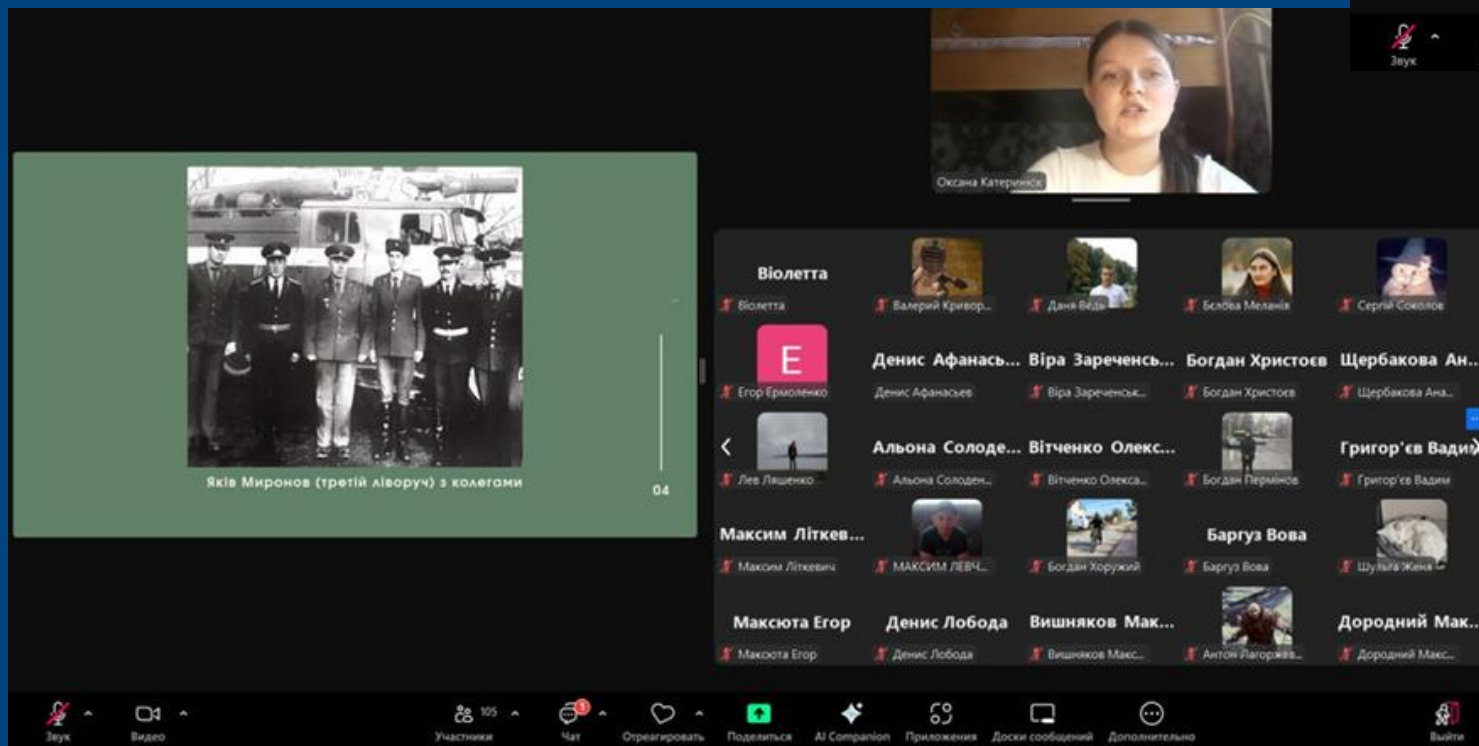
Сталкер - це людина, яка зберігає базові знання про чорнобильську зону з точки зору гри, а не з Інтернету. Саме іронічно та базовим політикою тутешніх сталкерів є іграти світлом і працювати в темряві, бо на території чорнобильської зони відчуження, як правило, середній рівень радіації складає біля двадцяти рівнів, але не старше 20-24 років. В більшості це люди здійснюють одне-два проходу на територію зони відчуження. Залиши їм вибачити.

Більшість іронічно мають на перетині межі чорнобильської зони відчуження. Це достатньо складна ситуація. Відбувся зони обов'язкового відселення (район Народицького, Попельницького та Віленського).

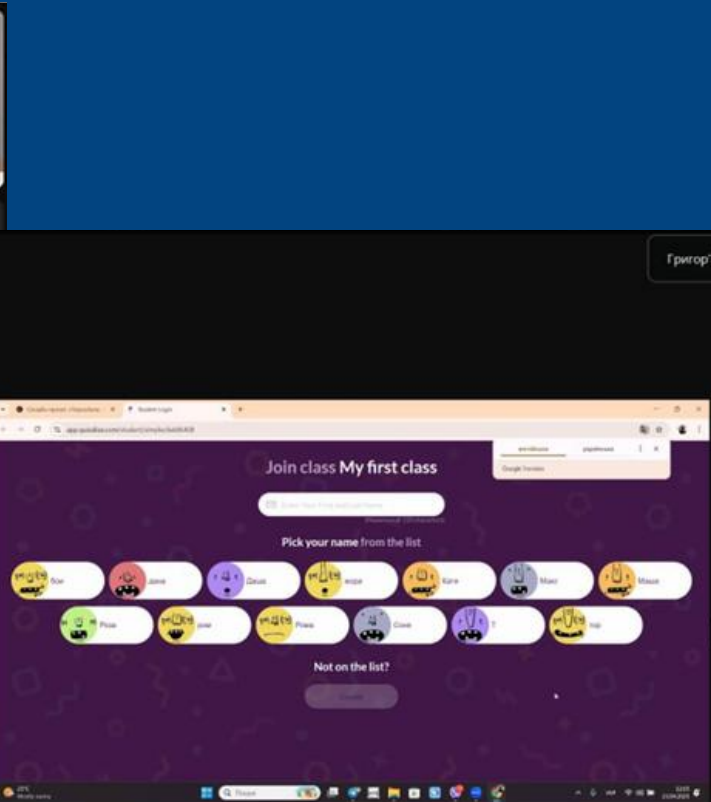
Яків Миронов (третій зліворуч) з колегами

04

Григор'єв Вадим розповідає...

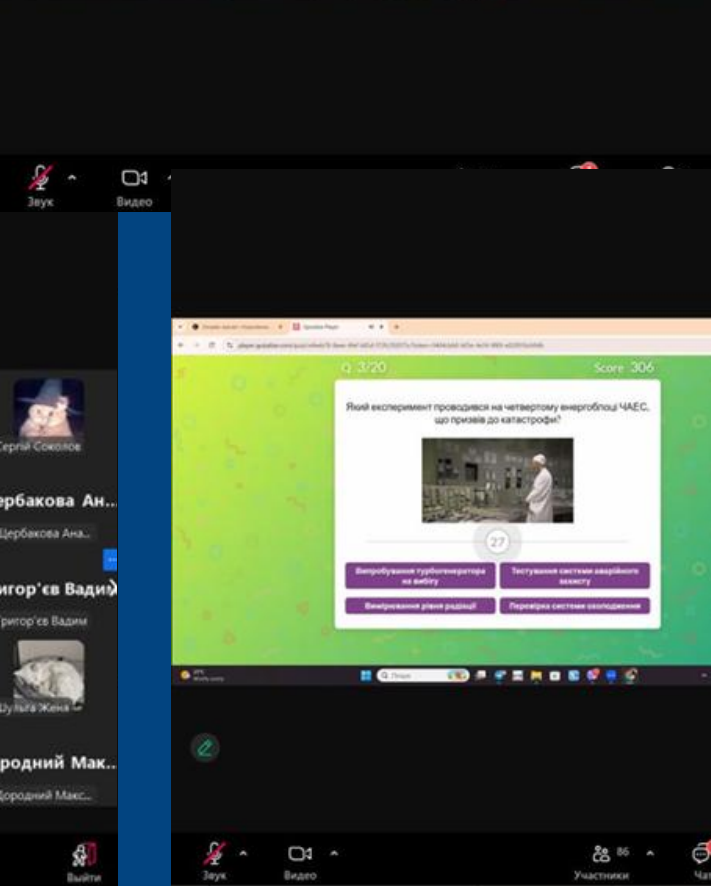
Григор'єв Вадим

Join class My first class

Pick your name from the list

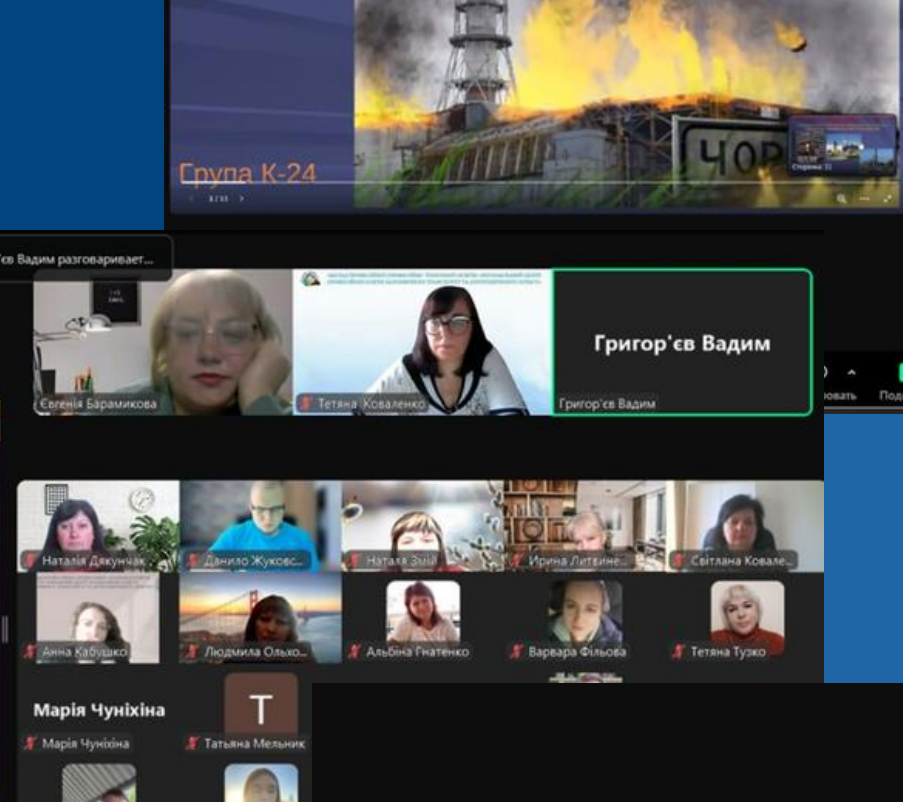
Not on the list?

Світова реакція на Чорнобильську катастрофу

26 квітня 1986 року світ зіткнувся з однією з найбільших техногенних катастроф. Аварія на Чорнобильській АЕС вразила масштабами руйнувань. Вона змінила глобальне ставлення до ядерної енергетики та міжнародної безпеки. Ця трагедія стала каталізатором для нових форм співпраці.

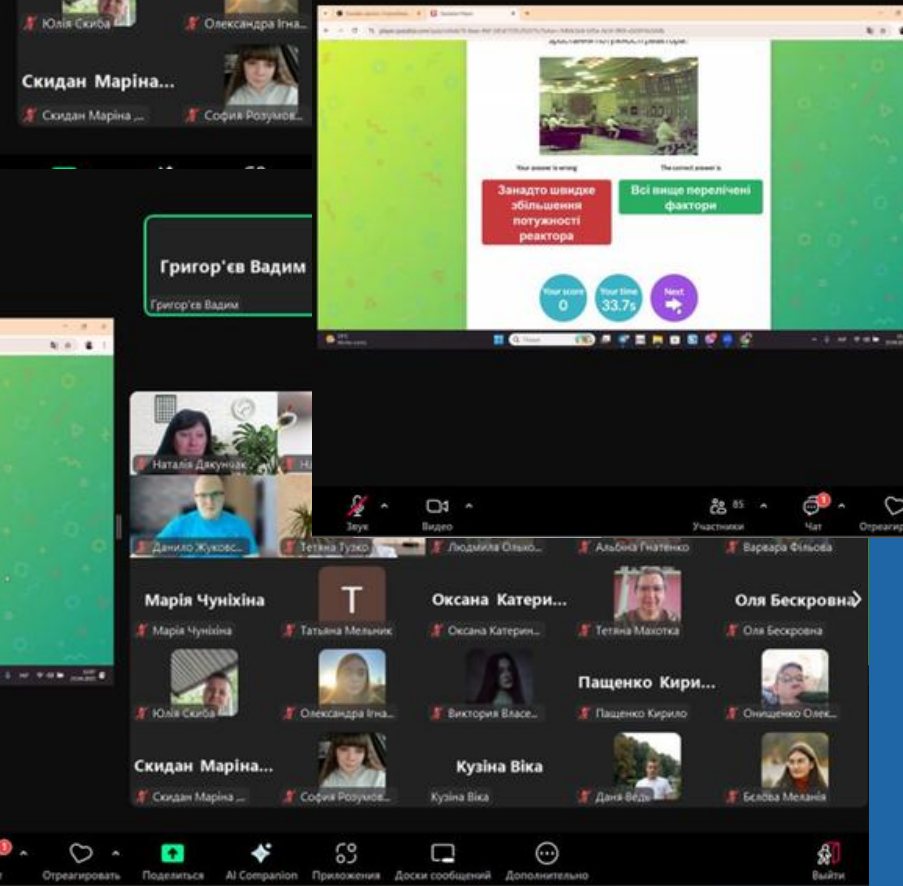
Група К-24

Григор'єв Вадим

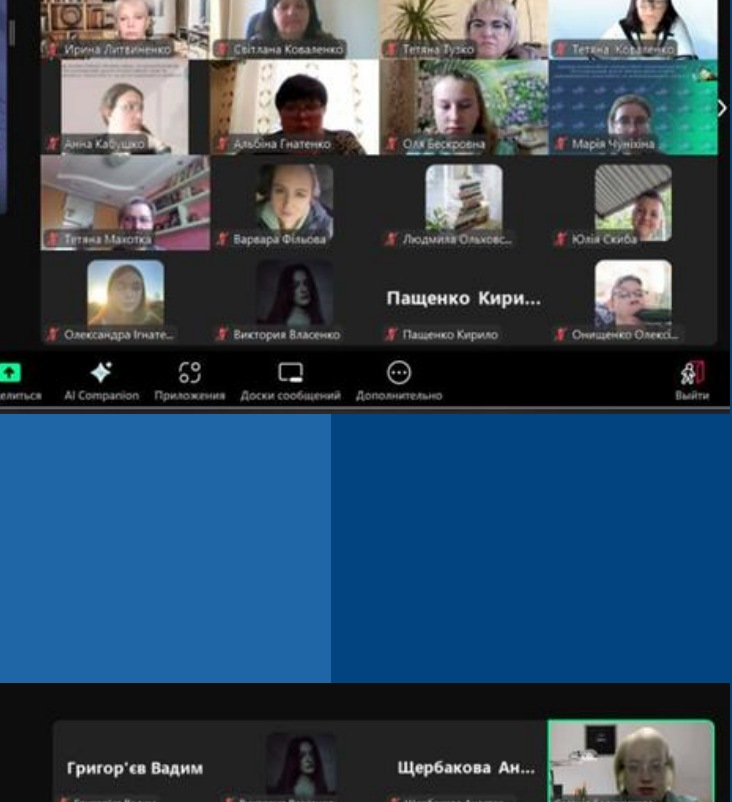
Занадто швидко збільшення потужності реактора

Всі вище перелічені фактори

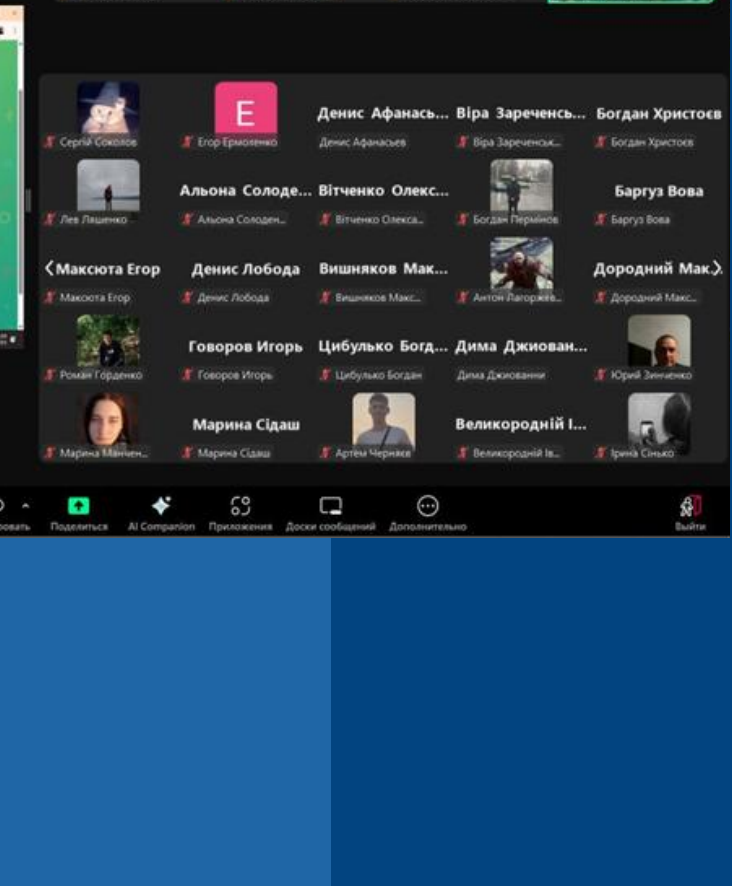
Щербакова Ана...

Пашенко Кири...

Григор'єв Вадим

Щербакова Ана...

ГОЛОДОМОР В УКРАЇНІ (1932–1933)

Голодомор 1932–1933 років в Україні – геноцид українського народу, організований керівництвом ВКП(б) та урядом СРСР у 1932–1933 роках шляхом створення штучного масового голоду, що призвів до багатомільйонних людських втрат у сільській місцевості на території Української РСР та Кубані, переважну більшість населення якої становили українці.

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ І ПРИЧИНИ ГОЛОДОМОРУ:

- штучна організація сталінським керівництвом голоду для того, щоб зламати опір українського села політиці суцільної колективізації та «соціалістичним перетворенням» взагалі;
- несприятливі для селян плани хлібозаготівлі;
- політики примусових, із застосуванням репресій, хлібозаготівель;
- конфіскація владою продовольчих запасів;
- небажання колгоспників працювати в громадянському господарстві.

Передісником Голодомору став сумнозвісний закон «про п'ять колосків». «Закон про п'ять колосків» – це назва, яку отримала Постанова ЦВК та РНК СРСР від 7 серпня 1932 року «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів і кооперації та зміцнення суспільної (соціалістичної) власності». Він передбачав за розкрадання колгоспного майна (а таким вважалися навіть кілька колосків, які переживали під снігом на полі) розстріл на місці та конфіскацію майна, за пом'якшувальних обставин – торемним ув'язненням строком не менше 10 років.

У 2006 році Законом України «Про Голодомор 1932–1933 років в Україні» Голодомор визнано геноцидом українського народу. Голодомор 1932–1933 років в Україні як вивід геноциду народу підлягає під означення геноциду, подане в Конвенції ООН від 9 грудня 1948 року «Про попередження злочину геноциду і покарання за нього». Так, стаття 2 Конвенції визначає геноцид «як будь-яке з діянь, які вчиняються з наміром знищити повністю або частково яку-небудь національну, етнічну, расову чи релігійну групу, а саме:

- вбивство членів групи; заподіяння серйозних тілесних ушкоджень чл. розумового розладу членам групи; умисне створення для якої-небудь групи таких життєвих умов, які розраховані на повне або часткове фізичне знищення її;
- заходи, розраховані на недопущення дітороджування в середовищі групи; насильницька передача дітей з однієї групи до іншої».

Втрати українців у населенні			
	1926	1939	Приріст
Повне населення УРСР	29,7 млн	32,1 млн	+2,3 млн
Українці УРСР	23,2 млн	19,6 млн	-3,4 млн
	80%	73%	-7%

Спогади люботинців про Голодомор

Не оминуло це лихо і наше місто Люботин. Масової загибелі населення у нас не було, тому що багатьох працювало на заводах і фабриках м. Харова, Карлівському спиртзаводі, Південній залізниці і отримували невеликий пайок, який ділили між членами родини, що давало можливість вижити. Відходять у небутті очевидці того страхіття, але народна пам'ять про цей жахливий злочин не згасла, болем пронизує свідомість поколінь...

Юрченко Ольга Олександрівна, 1915 р.н., м. Люботин:

«Я працювала в Українській Південній залізниці. Нас, тоді ще молодих, послали збирати по Харкову пухляк дітей і годувати їх до спеціалізацій. У Люботині померли всіма з пухляк. Також збирали біля станції і закопували в ямах на залізничному кладовищі. Збирали померлих спеціальна команда. Часто брали й тих, хто це ворушили.»

Гиренко Дарія Свирідівна, 1916 р.н., м. Люботин:

«Біля станції Люботин, на кулах теплої води, лежали голодуючі. Збоку стояв обідраний вагончик, в якому лежали мертіві діти й пухлякі дорослі (їм не було до пережити ніяк, а добиратися вони до Харкова). Знаю, що людей возили до великої ями на старому кладовищі. Цю яму поміч зривали з землі, і несли ніхто не сліду.»

Гусман Ірина Миколаївна, 1910 р.н., м. Люботин:

«Станція Люботин була розділена на приміщення 1 і 2 класу. У 2 класі сиділи й лежали селяни. Вранці годили міліція і збирали тих, що померли за ніч. Весною стало дуже багато селян. Ходили по дворах, просили. Ми мовили жодні і їли. Люди просили й жодити, аби щось їсти. Їли картопляні хушпайки, добавляли лободу. Батько працював у Харкові, одержував на місяць 2 кг борошна і 400 г хліба на день. Мати була позбавлена хлібної карточки, бо, як було записано в довідці, «має хату і лях». Вокзал Південний був переповнений селянами, лежали покотом у холодних залах на підлозі. Міліція їх виганяла, а вони знову заходили в інші двері: підвояри були морози. Міліція тоді жила добре, їсті бовіали.»

Степаненко Марія Андріївна, 1911 р.н., м. Люботин:

«У роки голоду я була домашньою робітницею в одній сім'ї, разом із нею переїздили з Гребінки до Мерефи, Куп'явська, потім до Харкова. Це була сім'я латишів-білорусів, що займали значні посади. Голоду я не зазнала, бо вони мене підтримували продуктами. Я для них одержувала в спеціалізовані осядедці, сир, м'ясо та інші продукти, яких не було у звичайному продажу: крім того, вони обидва на роботі в спеціальній їдальні.»

Голтвинська Віра Дмитрівна, 1916 р.н.:

«Тоді тих років не можна годувати без снігу. Як страшний сон – підводи, завантажені тілами покійних, люди, що злилися від холоду і голоду. Їли все те, що можна було знайти на полі: мерзлу картоплю, буряк. Отривали розсіп замінював овірка. Ритувало те, що поруч було місто. Працювала на павному заводі, отримувала на підприємстві пайок, мізерні обіді.»

Тетерська Ніна Вікторівна, дочка очевидця Голодомору:

«Моя мама, Прозорова Марія Прокопівна, жила м. Святогорську Донецької області. У сім'ї було 5 дітей, Марія була найстаршою (1912 р.н.). Її батько працював на заводі у Луганську. Сім'я була матеріально забезпечена, дітей виконували бабуся. Коли до них дійшли звістки про голодомор, вони усі були у відвіди. Але їх містечко було курортним і жилах тоді частково пройшов повз них. Рядом виконавці забирали у всіх зерно, оводи, худобу, у сусідів забирали корову. У сім'ї Марії також була корова, та вони встали її спожити. Через їх містечко проходило багато людей, які від голоду, були ледь живі, пухлякі. Вони тікали із своїх ділянок у Донбас. Жити було дивитися на них, які ледь переставляли ноги, падали та гинули просто на очах. Монахи Святогорського монастиря та деякі сім'ї перевозили біженців та допомагали їм їсти, яку встигли захопити. Сім'ї Марії допомагала дітям біженців та сусідів молоком, періодично змінюючи місця споживання картоплі. Їх сім'я не голодувала, тому коли біженці заходили до хати, мати ніколи не відмовляла проханням перекувати і дати поїсти, навіть давала трохи їсти людям у дорогу.»

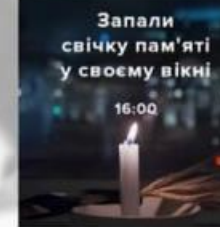

ВШАНУВАННЯ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРУ

Пам'ять про Голодомор стала невід'ємною частиною національної пам'яті українського народу. Щороку в четверту суботу листопада українці запалюють свічки як символ пам'яті про вбитих голодом.

У понад 40 містах 15 країн світу споруджені пам'ятники чи встановлені інші пам'ятні знаки на шанування пам'яті жертв Голодомору.

*Хай світло від свічки у небо летить,
Хоча б одну душу зігрів в цю мить,
Щоб душа ця загублена спокій знайшла
І у вічність до Бога вона відійшла.*

Пам'ятники жертвам Голодомору в Україні (1932–1933)

Пам'ятник штучному голодомору 1932–1933 років, м. Вінніпег, Канада

Меморіал Жертв Голодомору в Харкові

Пам'ятник жертвам Голодомору 1932–1933 років у Сумах

Пам'ятник жертвам Голодомору у Вінниці

Пам'ятник жертвам Голодомору / «Янгол, що плаче» у Житомирі

Пам'ятник «Свіча пам'яті» у Ужгороді

Пам'ятний знак жертвам Голодомору 1932–1933 років у Києві

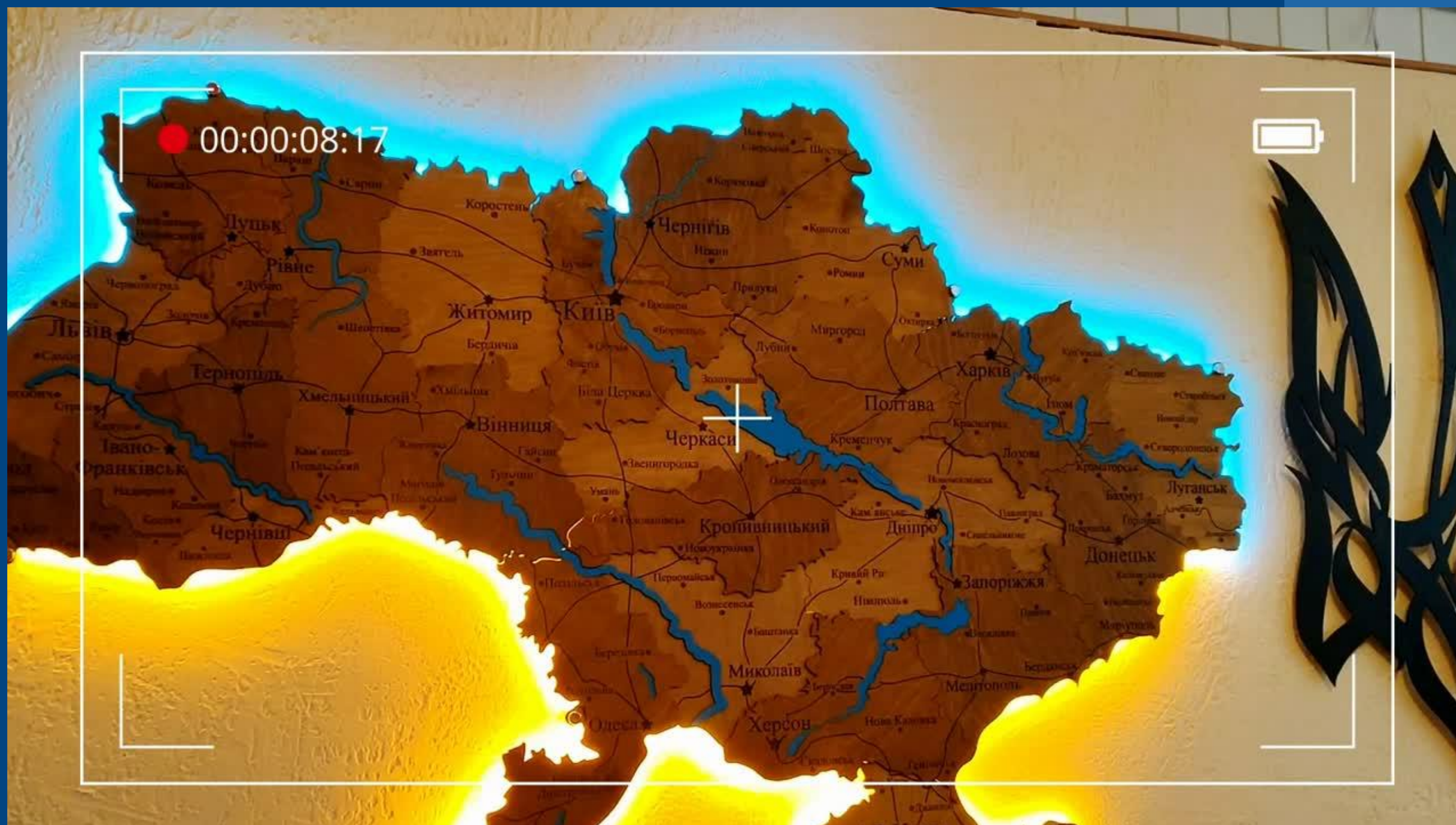
Гірка пам'ять дитинства. Свіча пам'яті у Києві. Національний музей

*Вшануймо пам'ять хвилиною мовчання
Тих, хто не дожив до наших днів,
Тих, хто попри всі старання
До кінця дожити не зміг.
Вшануємо ми жертв Голодомору,
Що з усіх сил хапались за життя,
Сторінку їх життя, гірку й сувору,
Й нехай не буде цьому вороття.*

Це - не просто виставка.
Це - ГОЛОС МИНУЛОГО.

Перебіг заходу в зображеннях

Бібліотека ЗП(ПТ)О «РЦПОЗТАС»

Голод 33-го – біль душі і пам'ять серця

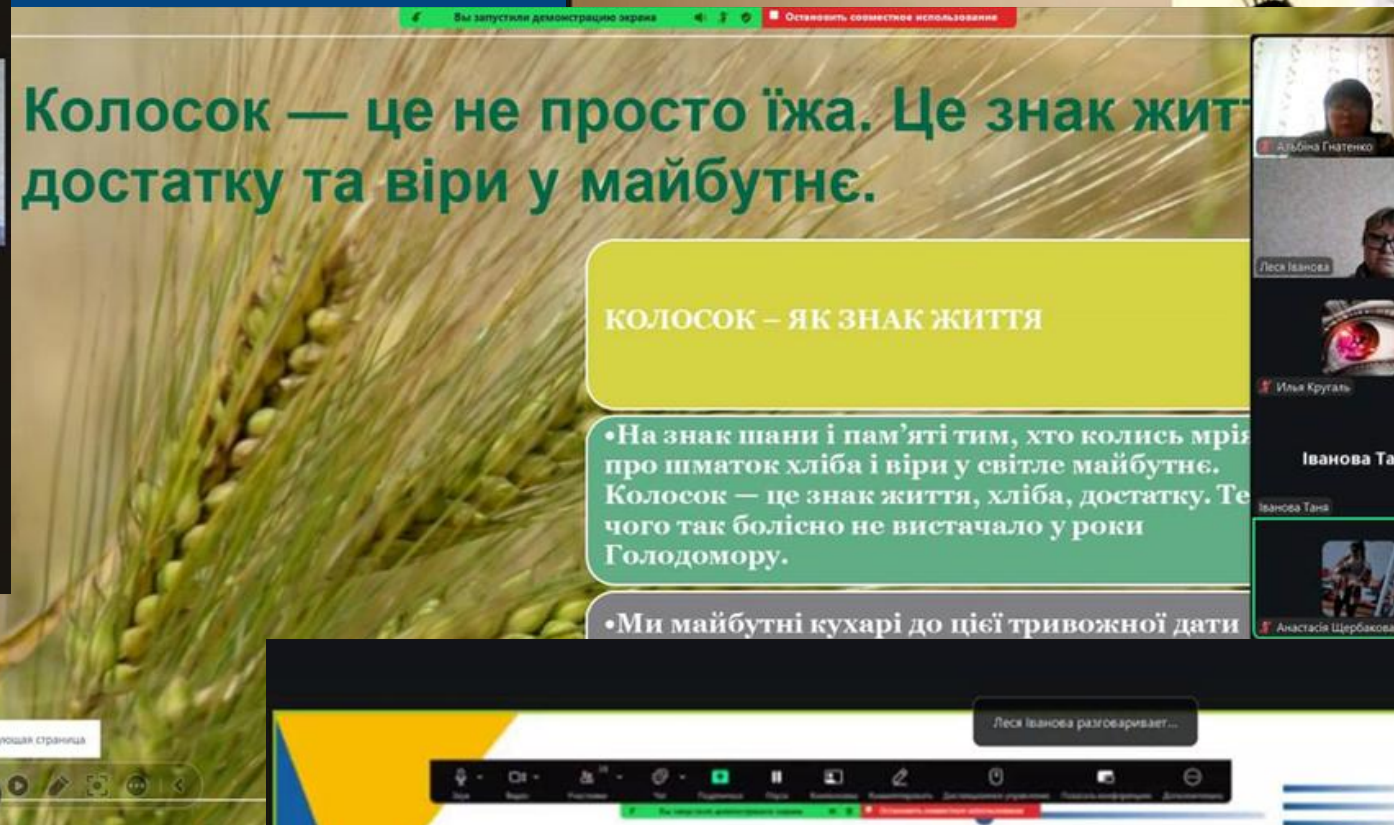
2025

Колосок — це не просто їжа. Це знак життя, достатку та віри у майбутнє.

КОЛОСОК – ЯК ЗНАК ЖИТТЯ

- На знак шани і пам'яті тим, хто колись мріяв про шматок хліба і віри у світле майбутнє. Колосок — це знак життя, хліба, достатку. Те чого так болісно не вистачало у роки Голодомору.
- Ми майбутні кухарі до цієї тривожної дати

Закон про п'ять колосків

Голод, що поширювався протягом 1932 р., набув найстрашнішої сили на поч. 1933 р. Залишившись без хліба, селяни їли мишей, пацюків та горобців, кісткове борошно і кору дерев. Мали місце численні випадки канібалізму. Конфіскації збіжжя продовжувалися, незважаючи на те, що з голоду вмирили цілі села.

ГОЛОДОМОР КРИЗЬ ПРИЗМУ ЇЖИ

КОЛОСОК, ЩО ПРОРІС ЧЕРЕЗ БІЛЬ

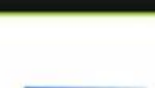

Рецепти виживання: порушення та стійкість української культури харчування

Група К-24

Відчуй історію через поетичне слово

Інсценізація поетичного твору * Коли я була маленькою дівчинкою, а брат маленьким хлопчиком...» допоможе глибше усвідомити біль минулого та зрозуміти, як важливо берегти пам'ять про Голодомор сьогодні.

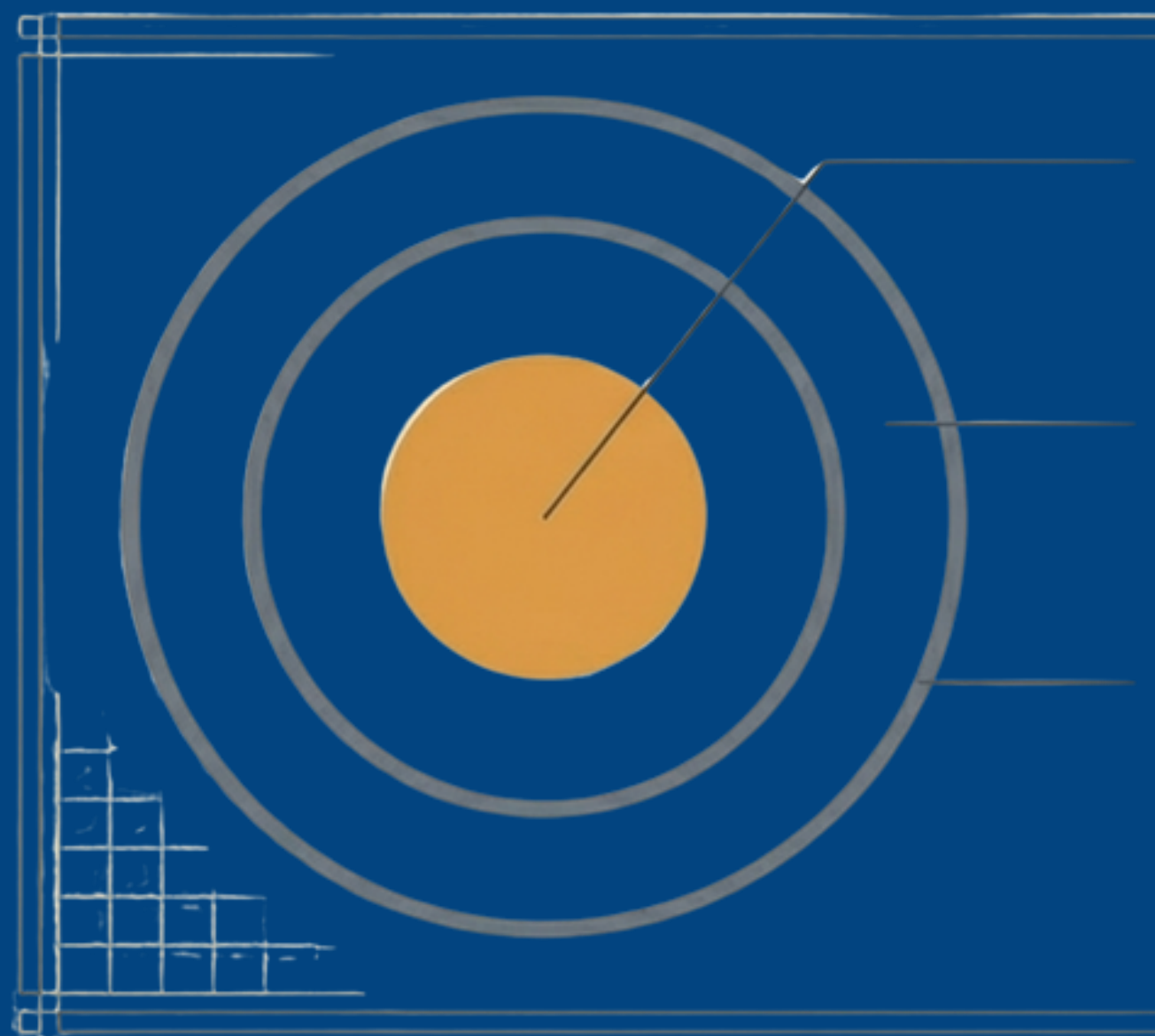

- Тетяна Мокітська
- Людмила Ольховська
- Наталія Дюченко
- Старченко Аліна
- Старченко Аліна
- Віолетта
- Віолетта
- Скидан Маріна...
- Скидан Маріна, Стас

- Аліна Гнатенко
- Леся Іванова
- Ілья Кругаль
- Іванова Тая
- Анастасія Щербаківа

- Наталія Дюченко
- Людмила Ольховська
- Варвара Фільова
- Старченко Аліна
- Старченко Аліна
- Віолетта
- Віолетта
- Демиденко Ти...
- Демиденко Тимофій

Організаційна структура проєкту:

Студент

Знаходиться в центрі, маючи активну позицію дослідника та творця.

Безпечний простір проєкту

Середовище для вільних роздумів, творчості та емоційного вираження.

Команда супроводу

Заступник директора з НВихР, голова МК майстрів в/н та класних керівників з питань виховної роботи, бібліотекар, наставники групи (координатор і модератор). Забезпечують методичний супровід, системність та результативність.

Синергія підходів: народження усвідомленого патріотизму

Критичний та Цифровий вимір

(Проект «Чорнобиль»)

- Робота з даними
- Фактчекінг
- Аналітика безпеки

Емоційний та Соціальний вимір

(Проект «Голодомор»)

- Емпатія
- Творче вираження
- Допомога ВПО

Усвідомлений
патріотизм

Виховання через власний прожитий досвід, де **історична пам'ять стає внутрішнім компасом** сучасної молоді людини.

«Народ, який пам'ятає свою історію, має майбутнє»

Проектна діяльність робить молодь не просто глядачами минулого, а активними носіями пам'яті. Це єдиний шлях перетворити історію з формальних сторінок підручника на фундамент для розбудови майбутнього.

